

ADY ENDRE

AZ ÉN MENYASSZONYOM

Mit bánom én, ha utcasarkok rongya,
De elkísérjen egész a síromba.

Álljon előmbe izzó, forró nyárban:
»Téged szeretlek, Te vagy, akit vártam.«

Legyen kirugdalt, kitagadott, céda,
Csak a szívébe láthassak be néha.

Ha vad viharban átkozódva állunk:
Együtt roskadjon, törjön össze lábunk.

Ha egy-egy órán megtelik a lelkünk:
Üdvöt, gyönyört csak egymás ajkán leljünk.

Ha ott fetrengnek lenn, az utcaporba:
Borúljon rám és óvjon átkarolva.

Tisztító, szent tűz hogyha általéget:
Szárnyaljuk együtt bé a mindenséget.

Mindig csókoljon, egyformán szeressen:
Könnyben, piszokban, szenvedésben, szennyben.

Amiben minden álom semmivé lett,
Hozza vissza Ő: legyen Ő az Élet.

Kifestett arcát angyalarcnak látom:
A lelkem lenne: életem, halálom.

Szétzúzva minden kőtáblát és láncot,
Holtig kacagnók a nyüzsgő világot.

Együtt kacagnánk végső búcsút intve,
Meghalnánk együtt, egymást istenítve.

Meghalnánk, mondván:
»Bűn és szenny az élet,
Ketten voltunk csak tiszták, hófehérek.«

*

MÉG NEM KÉSŐ

Gyurkovics Tibor és tsai beszélgetnek Adyról

http://www.echotv.hu/videotar.html?mm_id=99&v_id=11401

*

ADY ENDRE

A CSÓKOK ÁTKA

Valami szent, nagy éjszakán
Vad nászban megfogant az élet
S azóta tart a nász örökké,
Minden kis mozgás csókba téved.
Csókok világa a világunk,
Csókban fogan a gondolat,
Kicsi kis agyvelő-csomócskák
Cserélnek tüzes csókokat
S a legforróbb csókból szület meg
A legszebb, legnagyobb ige,
Mely hódítóan csap belé
A végtelenbe, semmibe.
S a leglanyhább csókból fakadt ki
A szürkeség, a régi mása:
Nincs vad párzás, nincs tüzes csók ma
S nincs a világnak messiása.
Úgy van talán: szép a világ s jó,
Mi vagyunk satnyák, betegek,
Jégfagyos csókokban fogantunk
S a fagy a lelkünk vette meg.
Szent kéj a csók és szent az élet,
A párzás végtelen sora
S átok a csók, átok az élet,
Ha nincs a csóknak mámora.
Az eltúrt csókok tunya nászán,
A langyos csókok éjjelén
Az átok egyre nő fölöttünk
S így lesz az élet lomha, vén
S így leszünk mi, párzó királyok,
Kopottak, búsak, betegek,
Kiknek csókolni szomjas tűzzel

Már nem szabad és nem lehet.
Ha szomjas ajkak szomjas csókot
Csak szomjas ajkra hintenek,
Ma ez a föld üdvök Olimpja
S nem laknak itt: csak istenek.

*

Nyugat · / · 1908 · / · 1908. 6. szám
ADY ENDRE: MIHÁLYI ROZÁLIA CSÓKJA
(Egy vén hírlapíró meséiből.)

(Ez egy sírkőn olvasható: = Itt nyugszik Mihályi Rozália, élt huszonhat évet, béke poraira.
"Kíváncszom elköltözni és lenni a Krisztussal, mert az mindennél jobb." = Mihályi Rozália -
legyen neki könnyű a föld - kicsi, színházi némbert volt, míg élt. Vörösre festette a haját, mint
utólag értesülök s az ajka magától volt piros. Kacagott, de nem szívesen, hanem mert a
színügyi bizottság tagjai csak a kacagó kóristánét szerették. Lutheránus papnak volt a
kitagadott leánya s a Halál csak azért volt rettenetes neki, hogy a Nebántsvirágot nem
játszhatta el. Őt esztendőn keresztül ígérték neki igazgatók, rendezők, színügyi bizottsági tagok
és hírlapírók. A Nebántsvirág több csókjába került, mint a szerelem, a pénz és a toilette-gond
együtt, mégis úgy halt meg szegény, hogy ez a nagy vágya árván maradt és telesírta a halottas,
kórházi szobát. A Halál egyéb körülményei nem bántották Mihályi Rozáliát, hiszen könnyelmű
nő volt. Aradon, Kassán, nem árulom el, hol fekszik s mennyi idő óta. Sose láttam Mihályi
Rozáliát, de hatalmasabb nő nála nem elegyedett az életembe. S amit elmondandó vagyok,
mély, kicsi történet, egy fölkapart, fatális tengerszem. Igazi hősnője e történetnek Mihályi
Rozália, aki most már a Krisztussal van, mert az mindennél jobb.)

*

Már nyolcszor kértem Kun Marcellát, csókoljon meg s hazudja azt, hogy drága vagyok neki.
Hiszen hasznát vehetné, mert ő fiatal fél-primadonna s én írom a kritikákat. Fekete leány volt s
nem babonás, de okos, Kun Marcella s valószínűleg nem undorodott tőlem. Legföljebb is neki
nem lett volna nagy öröm az én ölelésem s látta előre a bajt. Én akkor a legszebb siheder
voltam belülről s nem csináltam titkot belőle, hogy bolond vagyok szerelem közben. Bolonduljon
meg és örvendően jajgasson, akit én magamnak választok és dicsekedjék el vele. Ettől joggal
félt Kun Marcella, aki porcelán-arcát fehérnek őrizte meg eleddig minden szerelmek közben és
ellen. Volt eset, hogy elbeszéltem neki, miket álmodok róla s hogy őt tartom minden létezés
legkívánatosabb vánkosának, a pihenőnek, a pihentetőnek, az érdekes helynek, ahol pihenni
kell s esetleg szívesen pihen el örökre az ember.

Félt tőlem Kun Marcella, szabad járásom volt a hotelbe, ahol lakott, mert félt tőlem. Beengedett a lakásába olyankor is, amikor vad, fekete, kemény haját regulázta mindenféle fésűkkel. Lassan-lassan már jogot szereztem arra, hogy arcomhoz fogjam föl ezt a kis testével csúfolkodó sötét, erős haját. Ha azonban megkábított a Kun Marcella nyakának, vállának s egész kis testének közelsége, kikaptam:

- Volna magának öröme, ha lelkem-testem leteperné s én úgy néznék a szemébe, mint egy zsványynak? Kell magának ilyen briganti-eredmény, ilyen szerelmetlen szerelem, mondja?

Megreszkettem és sírtam ilyenkor s főképpen amiatt sírtam, hogy ilyen gyöngye, számár vagyok. Ilyen nővel nem így kell bánni, de én ő benne nem ilyen nőt akartam, mást, jobbat, maga-megadót, belémbolondultat. A szemei, a fekete Kun Marcella szemei, kékek voltak, hideg, lelketlen, rossz, kék szemek. Ezek még sohase akadhattak föl, ezek még sohase fordulhattak ki szerelemtől.

Megálljatok csak, ti rossz, kék szemek, úgy kell nektek, hogy én a tüzelésekre pályázom. Fogadkoztam, hogy tovább immár nem komédiázunk, mert én nem vagyok egy hím Kun Marcella. Én nem azért tanultam meg a szerelmet, hogy tudjam, micsoda, hanem azért, hogy fogyasszam, hamvasszam vele magam, ahogyan illik. Kun Marcellának pedig megmondtam egy napon:

- Marci - így becéztem - holnap délután maga nem fogadhat vendéget. Csak én mehetek el magához, csak én mehetek be magához, holnap délután.

Nagy készülés, programos bátorság csak jó, barbár egészségű embernek ajánlhatók. Nekem átkozott, veszett éjszakát szerzett a nagy bátorságom s a nagy készülésem. Bizony elbágyadt legény voltam másnap s délután kopogtattam Kun Marcellánál becsületből. A leány sírhatott, meglágyultak, nedvesek voltak a rossz, kék szemei s olyan kékek, hogy majdnem barnák. Mikor benyitottam, megriadt, el is gyöngült, ülve maradt és abban a pillanatban - éreztem - utált is. Szerettem volna ölbe kapni a kis fehér-fekete, ostoba csöpp teremtet s lóbálni gyöngéden, mint egy csecsemőt. Dalolni neki síró hangon, hogy elaludjék, hogy én is elaludjak, mert az éjszakám rossz volt. Valami ilyen dajkadalt szerettem volna énekelni: "Marci, kicsi Marci, ne csókolózzunk; kinek teszünk jót, ha mi csókolózzunk?" "Marci, kicsi Marci, leteszlek a pamlagra, összedörzsöljük, mint két buksi gyermek, az arcainkat s a könnyeinket," "Marci, kicsi Marci, én csak sírni szeretnék veled máma, de úgy nagyon, bömbölni."

Azonban az ember nagyon szomorú állat, akinek akkor is muszáj néha szeretni, amikor nincs kedve hozzá. Odaültem Kun Marcella mellé s nagy, csinált szerelmi dühvel megmártam az ajkát. Neki erre csak az jutott eszébe, hogy megharapott ajkat egészen tiszta vászon-zsebkendővel tanácsos nyomogatni. Fölállott fáradtan, szomorúan s amikor kikereste a zsebkendőt, visszajött, de úgy, mintha a vére hullna s Golgothára jönne. Kibontottam a haját, tűrte, de közben olyan hangon, ahogy a rózsafüzéres, áhítatos, vén asszonyok imádkoznak, beszélt:

- Ismerem magukat, tudom, hogy hiába beszélnek, sírnék, ellenkeznek, jól van. Nekem ez nem kell, nem mulattat, fáj, de maguk ilyenek. Én még mindig meglakoltam, valahányszor férfivel volt

dolgom. Különösen eggyel, akit utáltam, de muszáj volt, aki a testemet is megölte.

Hallottam és nem hallottam, amit beszélt, már a papucsait csókoltam. Az ember nagyon szomorú állat, aki akkor is tud szeretni, amikor még előbb nem kívánta. Azután a szemeit kellett keresnem, az arcát néztem s azt hittem, hogy megháborodtam. A Kun Marcella szemei nem voltak kékek, de szinte feketék, a haja vörös, az ajkai piros-pirosak. Az egész leány más volt, mint ő maga, mintha megbabonáztak volna bennünket két percre.

*

(Ma már tudom, hogy akkor Mihályi Rozália jött oda s ő csinálta ezt a babonát. Ráismerek teljesen azoknak a lefestéséből, akikkel azóta találkoztam és beszéltem. Akik ismerték, sőt nagyon-nagyon ismerték Mihályi Rozáliát, az én életem e legnagyobb, leghatalmasabb nőjét.)

*

Nem laktam én jól Kun Marcellával, de nem kellett a csókjának még az emléke. Minőségileg holott igen jó csók volt az, ma is vallom és merem vallani. De egyúttal ríkató, szomorú is volt s a magamfajta ember a csókot azért hajszolja, hogy a szomorúságból szabaduljon. De elmentem hozzá akkor, amikor a mi csókunk a véremben olyan lett, mint egy kehely, melynek későn jut eszébe, hogy kicsorduljon. Csupa rózsákat nyíltott a vérem, haragos, tüzes, bő, szerelmi rózsákat. Kun Marcella lehajtotta a fejét, megcsókolt s ezt mondta:

- Most már úgyis mindegy, te akartad, én megmondtam neked.

*

(Rettenetes, most is látom, megint olyan volt Kun Marcella, mint amilyennek később Mihályi Rozáliát leírták. Megint szerettük egymást, de én nem őt szerettem most, hanem egy kimérát. Egy vörös hajú s buggyanó-vérajkú, fekete szemű másikat, ott volt ő is, Kun Marcella, de Mihályi Rozália volt a főbb, legfőbb személy. És mintha valaki még ott lett volna, akit mindhárman utáltunk.)

*

Megkérdeztem Kun Marcellát, ki az, akiről olyankor beszélt, amikor okos szót nem ért a tettes.

- Én akkor Győrött voltam, ő újságíró volt - mondta - s az igazgató barátja volt. Azt mondta, hogy muszáj, különben elcsapat s az egész országban nincs számomra hely azután.

Megmondta az ipse nevét is Kun Marcella s én nagyon boldog voltam, amint az hihető. Egy nulla, egy senki, ennek csak érdemes volt vérembe venni valamelyik szép szerelme emlékezetét. Próbálkoztak az ötleteim, hogy ne vegyem nagyon a szívemre a dolgot, mert érdekes, furcsa. De az egészségem, most már Jób-egészség, viszont neheztelt, viharzott s halálosan haragudott. Hát kinek a csókja jött közénk ártalmasan, csúnyán, közém és Kun Marcella közé? Itt valakit keresnem kell, itt valakit még meg kell találnom, itt nagy titkok vannak.

Én fogom magam s csókolok nagy küzdelmek után s a vége az, hogy valaki, aki előttem járt, megmérgezi a csókomat. Kun Marcella nem túlságosan jajgatott velem, sőt mintha elégtételt kapott volna. S ráadásul ezt a nőt e percben úgy kívántam, hogy hiába hozták volna elébem az Afrodité legelszántabb szüzeit. Gondoltam, s kívántam is: itt legjobb lesz, gyalázatosan komiszkodni.

- No, kedves szűz teremtés, talán azt is tudod, hogy hol lakik most a hozzád méltó férfiú?

Nem döbbsent meg, nem fakadt fúriás haragra, megmondta a címet.

*

Elmegyek hozzá, ahhoz a gazemberhez - gondoltam. Végre is az ember minek nézzen utána, ha nem néz utána a csókjainak? Hadd tudjam, ki küldte őt Kun Marcellához, hogy Kun Marcella közölje velem, hogy ő már veszélyes csókokat is váltott.

Hiszen hírből már ismertem, újságíró volt, magyar, pesti, tudatlan, komisz és zsidó. Hetvenkedett s csak jó arcucsapások árán juhászodott meg.

- Ismerte Kun Marcellát s kitől jött hozzá maga, pimasz, senki, gazember?

Alázatosan vallott, verte a mellét s mindjárt meg is nevezte nekem Mihályi Rózsikát.

- Mihályi Rózsika - kérdeztem én - vöröshajú, piros, piros ajkú, fekete szemű?

- Igen, igen, igen, egyszer Aradon, hiszen ön is férfiú, ne haragudjon.

- Tehát Mihályi Rozália, kóristáné, ugye, isten önnel, nyomorult ember.

No, hiszen én ezt a nőt ismerem, ezt én már sokszor láttam, amikor mást öleltem. Mihályi Rozália, itt nagy számonkérés lesz, ha mi találkozunk.

Lentjártam abban a városban, ahol akkor Mihályi Rózsikának élnie kellett volna. A csók végre is fontos dolog, a legfontosabb s ha az ember már rosszul csókolt, legalább tudja meg, hogy kikkel és kiktől jött ilyen nagy, bús, egyébként élet-igazságos rokonságba.

Hazudnék, ha eltitkolnám, hogy Kun Marcellát életem e fájdalmas, perzekutor míveletében szerettem legjobban. S nem tartozik a történethez az se, hogy Kun Marcella rossz, kék szemeiből éppen ezidőben lettek a legszebb s legnőszarvasabb szemek valakinek, egy másnak a számára. Nekem más dolgom volt, nekem Mihályi Rózsit, azaz Rozáliát kellett megtalálnom. Mert az ember szomorú állat s nem mindig azt kapja a csókban, mit keres. Talán ez az emberi csóknak nagy fokozója - filozofáltam útközben -, de mégis rosszul van ez így.

*

(S csodálatosan, még a vasúton is ezidőben különösen kitüntettem a vöröshajú nőket, a rikító

hajúakat s a fekete szeműeket.)

*

Nem árulom el, hogy Aradra érkeztem-e vagy Kassára, de megérkeztem. Mihályi Rozália után tudakozódtam s kezdtem tetszeni magamnak a csók-vipera e különös kergetésében.

- Meghalt, most március van, tehát meghalt február elején - mondta az öreg színházi pénztáros. Kacsintott is egy hamisat s hozzátette, hogy a karban sokkal csinosabb nők is vannak.

Olyan lettem, mint egy gyermek, aki nem kapja meg a vásárfiát.

- De nekem ő kell, vörös haj kell, Mihályi Rozália kell.

A pénztáros elhívatta a színházi portást, aki megmondta, milyen sorban, temetői sorban fekszik Rozália. S hogy a lelkemet kibékítse, még ezeket is a fülembe súgta:

- Jó leány volt, szép is, de szerencsétlen, nagyon csúnya betegségben halt meg szegény.

*

(Nem lehet tovább keresni azt, aki nekem egy rossz csókkal üzent. Mihályi Rozáliával nem beszélhetek, Mihályi Rozáliát nem vallathatom ki. Csak egyet tehetek, Mihályi Rozáliából megcsinálom az élet és csók múzsáját. Eléggé nem ismertem s eléggé belerondított az életembe. Különben is, ki tudja meddig kellene kereskednem, amíg megtalálnám azt, aki a szerelemről szomorú üzenetet küldött Kun Marcella által s az én férfiúi állatiasságom jutalmául? Nagyon szép koszorút vittem ki másnap, ragyogó délelőttön, a temetőbe, Mihályi Rozália sírjára. S akkor olvastam: = Itt nyugszik Mihályi Rozália, élt huszonhat évet, béke poraira. "Kíváncozott elköltözni és lenni a Krisztussal, mert az mindennél jobb." = Óh, jaj, bizony jobb, de mit csináljanak azok, akik el nem költözhetnek. Tovább élnek, amíg tehetik azt, amibe Mihályi Rozália belehalt. Vörös haj, piros-piros ajkak, fekete szemek. Addig is, amíg meghalok, ezeket látom, ezeket kell látnom. S csókolok, pedig már tudom, hogy az emberi csók egyszerű üzenetváltás s az ember néha nagyon szomorú üzeneteket kap.)